

บทที่ 1

ปรัชญา แนวคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สังคม

การแสวงหาความรู้ความเชื่อและข้อเท็จจริงในการแบ่งความรู้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริถึง การศึกษาหาความรู้ ในเรื่องใด เรื่องหนึ่งว่า ต้องศึกษาให้ เกิด “ความฉลาดรู้” คือ รู้แล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ ได้จริงๆ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้นี้มีหลักการอันเป็น คุณสมบัติพื้นฐานของการเรียนรู้ 2 ประการ คือ

1. เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะศึกษาให้ตลอดครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่ เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม
2. ต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้นด้วยความคิติดใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติ และเที่ยงตรงเป็น กลางไม่ยอมให้รู้เห็นและเข้าใจตามอำนาจความเหนียวนำของอคติ ไม่ว่าจะป็นอคติฝ่ายชอบ หรือฝ่ายช้ง

นอกจากหลักการอันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานการเรียนรู้แล้ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริ
ถึงวิธีการเรียนรู้ว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ 3 ลักษณะ คือ

1. เรียนรู้ตามความรู้ความคิดของผู้อื่น
2. เรียนรู้ด้วยการขบคิดพิจารณาของตนเองให้เห็นเหตุผล
3. เรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝนจนประจักษ์ผล

และเกิดความคล่องแคล่วชำนาญ
(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2539)

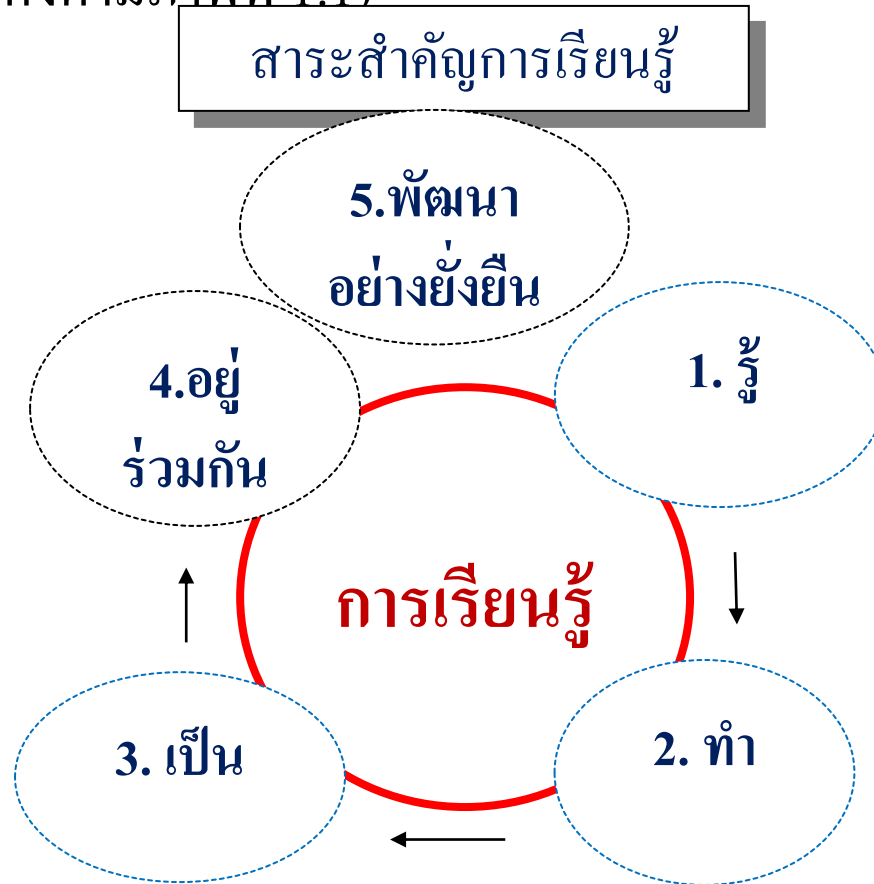
การเรียนรู้ในการศึกษาตลอดชีวิตมีสาระสำคัญ 4 ประการคือ

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ เป็นการเรียนรู้ความรู้ทั่วไปอย่างกว้าง ๆ ผนวกกับการเรียนอีกจำนวนหนึ่งอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือเป็นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้เพื่อให้ได้ประโยชน์จากโอกาสทาง การศึกษาตลอดชีวิตด้วย

2. การเรียนรู้เพื่อทำคือการศึกษาฝึกหัดอาชีพหรือการทำงาน จำเป็นต้องพัฒนาความสามารถเผชิญหน้าในสถานการณ์ที่หลากหลาย ที่ไม่ได้คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและความสามารถ ในการทำงานเป็นทีม

3. การเรียนรู้เพื่อเป็น ทุกคนจำเป็นต้องมีอิสระเพิ่มขึ้น มีการตัดสินใจที่ถูกต้องและ มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อการทำงานของตน

4. การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน ต้องเข้าใจผู้อื่น เข้าใจธรรมเนียมประเพณีและจิตใจ
ของผู้อื่น (ดังแสดงตามภาพที่ 1.1)

แสดงสาระสำคัญการเรียนรู้ตามแนวคิดของ อีลิจีไอ บี. บาซากา.

เพิ่มข้อ 5

พระธรรมปิฎก ให้ข้อคิด

การศึกษากับการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เกิดปัญญาสรุปได้ดังนี้
การศึกษาคือธรรมชาติของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก การฝึกเป็น
การเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาหรือที่เรียกว่าการศึกษานั้นเองเพราะฉะนั้นมนุษย์จึงเป็นสัตว์ที่ต้อง
ศึกษา การดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งหมด วิธีดำเนินชีวิตทุกอย่างมนุษย์ไม่ได้มาเปล่า ๆ
แต่มนุษย์ต้องเรียนรู้ต้องฝึกหัดและพัฒนาขึ้นทั้งสิ้น

การวิจัยเป็นการค้นหาความจริงซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันคือ

Fact เป็นสิ่งที่ผูกโยงอยู่กับประสาทสัมผัส เช่นการสัมผัสเมล็ดฝืน หรือการเห็นตัวเลขผลประกอบการของสถาบันการเงิน

Reality ความเป็นจริง มีนัยทางสังคมมากกว่า เป็นผลของการรับรู้ ความหมายของข้อเท็จจริงที่ผ่านประสาทสัมผัสเข้ามาของแต่ละกลุ่มแต่ละคนที่ดำรงตนอยู่ในบริบททางสังคมวัฒนธรรม

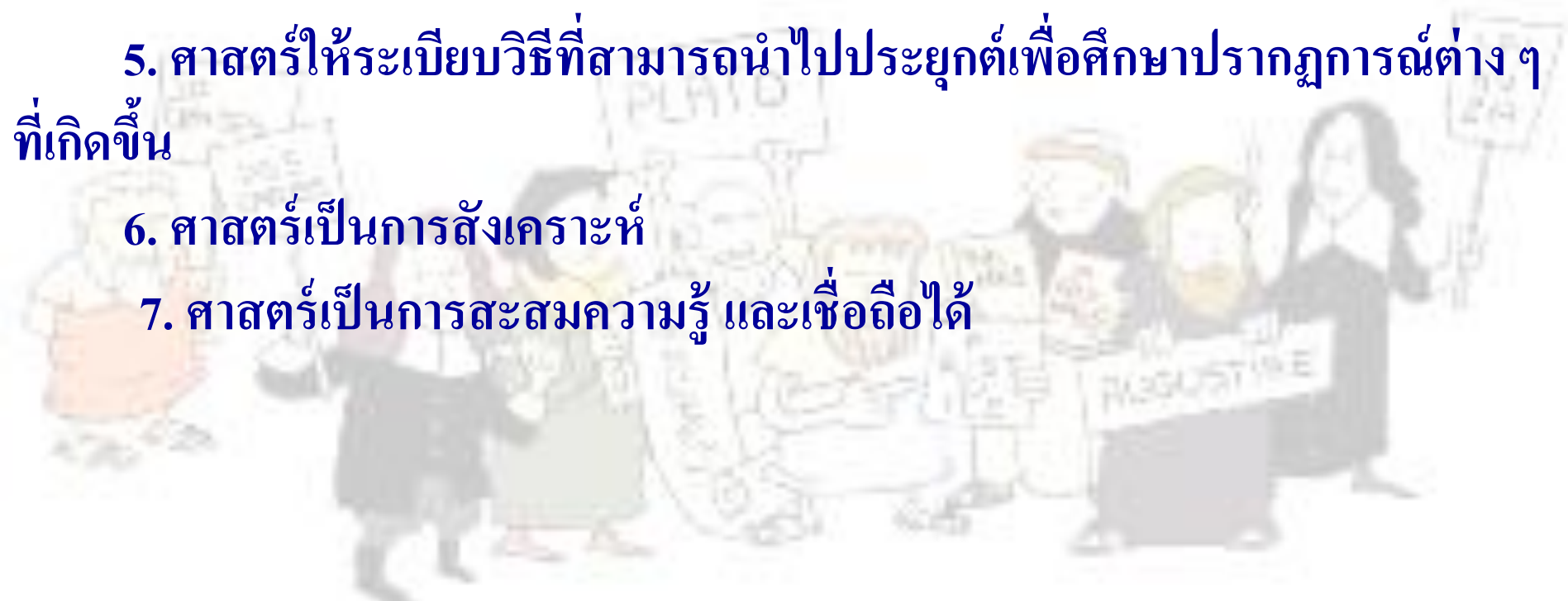
TRUTH สัจจะ เป็นสิ่งที่อยู่นอกขอบข่ายความรู้ทางสังคมหรือการแสวงทางปรัชญาทั่วไป แต่เป็นสิ่งที่ได้มาด้วยความรู้แจ้ง (enlightenment) หรือไม่ก็ด้วยการเผยแสดงของอะไรบางอย่างที่ยิ่งใหญ่และอยู่เหนือกว่ามนุษย์ (revelation)

ปรัชญา แนวคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สังคม

“ศาสตร์” นั้น เป็นวิธีวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในเชิงวัตถุวิสัย (objective) อาศัยหลักเหตุผลและอย่างมีระบบ เพื่อสะสมความรู้ที่เชื่อถือได้ กล่าวสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ศาสตร์เน้นถึงที่เป็นวัตถุวิสัย
2. ศาสตร์ใช้วิธีตรรกวิทยา
3. ศาสตร์ต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบ
4. ศาสตร์เป็นระเบียบวิธีและเป็นแบบของการวิเคราะห์อย่างมีระบบ
5. ศาสตร์ให้ระเบียบวิธีที่สามารถนำไปประยุกต์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
6. ศาสตร์เป็นการสังเคราะห์
7. ศาสตร์เป็นการสะสมความรู้ และเชื่อถือได้

จากความหมายของศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าศาสตร์จะแตกต่างจากสามัญสำนึกค่อนข้างมาก สาระสำคัญ ๆ ที่ศาสตร์แตกต่างไปจากสามัญสำนึกตามปกติ ได้แก่

1. ความแตกต่างในการวางแนวคิดและการใช้ทฤษฎีอธิบายเหตุการณ์หรือพฤติกรรม เช่น ศาสตร์อธิบายสาเหตุของการเจ็บป่วยด้วยโรคและสิ่งมีชีวิตบางอย่าง เป็นต้นว่า ไวรัส แต่สามัญสำนึกอาจอธิบายสาเหตุของการเจ็บป่วยด้วยบุญกรรมและวาสนา

2. ความแตกต่างในการพิสูจน์สมมติฐาน กล่าวคือ ศาสตร์พิสูจน์สมมติฐานอย่างมีระบบและจากความเป็นจริง แต่สามัญสำนึกอาจพิสูจน์สมมติฐานโดยจงใจหรืออคติ

3. ความแตกต่างในการควบคุมอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ ภายนอกซึ่งอาจเป็นสาเหตุของผลที่เกิดขึ้นนั้นด้วยก็ได้ เช่น สามัญสำนึกอาจอธิบายว่า การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุให้เกิดมะเร็งในปอด แต่ศาสตร์พิจารณาถึงสาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดมะเร็งในปอดด้วย เพราะผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ก็อาจเป็นมะเร็งในปอดได้

4. ความแตกต่างในความสนใจและการอธิบาย สามัญสำนึกมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่ศาสตร์มุ่งอธิบายสาเหตุและความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

5. ความแตกต่างในวิธีการอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ เอง ศาสตร์อธิบายปรากฏการณ์ โดยพิสูจน์จากสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้และเป็นข้อเท็จจริง ส่วนสามัญสำนึกจะอธิบายแบบอภิปรัชญา (metaphysical explanation) ซึ่งเป็นข้อเสนอที่จะไม่อาจทดสอบหรือพิสูจน์

ลักษณะทางวิทยาศาสตร์และแนวทางการวิจัย

การวิจัย คือ การแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาหนึ่ง ๆ ถ้าจะถามว่าทำไมจึงต้องแสวงหาคำตอบหรือข้อเท็จจริง คำถามข้อนี้ตอบได้แบบกำปั้นทุบดินว่า เพราะมีคำถามหรือปัญหา คำถาม หรือปัญหาอาจเกิดจาก

1. ผลจากการปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น มีผู้ถามว่า การกินผงชูรสในอาหารทำให้เป็นโรคมะเร็งได้หรือไม่ หรือการทำหมันชายมีผลต่อสมรรถภาพทางเพศหรือไม่ เป็นต้น

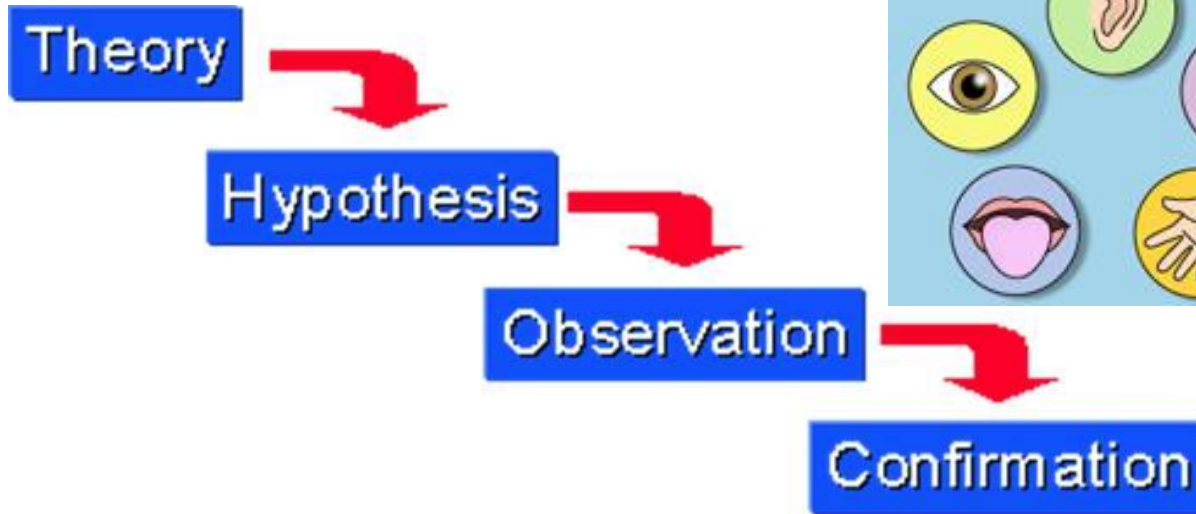
2. เกิดจากทฤษฎีที่มีอยู่ สิ่งที่มีชีวิตจะต้องเกิดจากสิ่งที่มีชีวิต

3. เกิดจากข้อค้นพบ การกระทำซ้ำ กรณีปลาที่มีจำนวนมากตายเพราะเชื้อโรค หรือการจัดการ

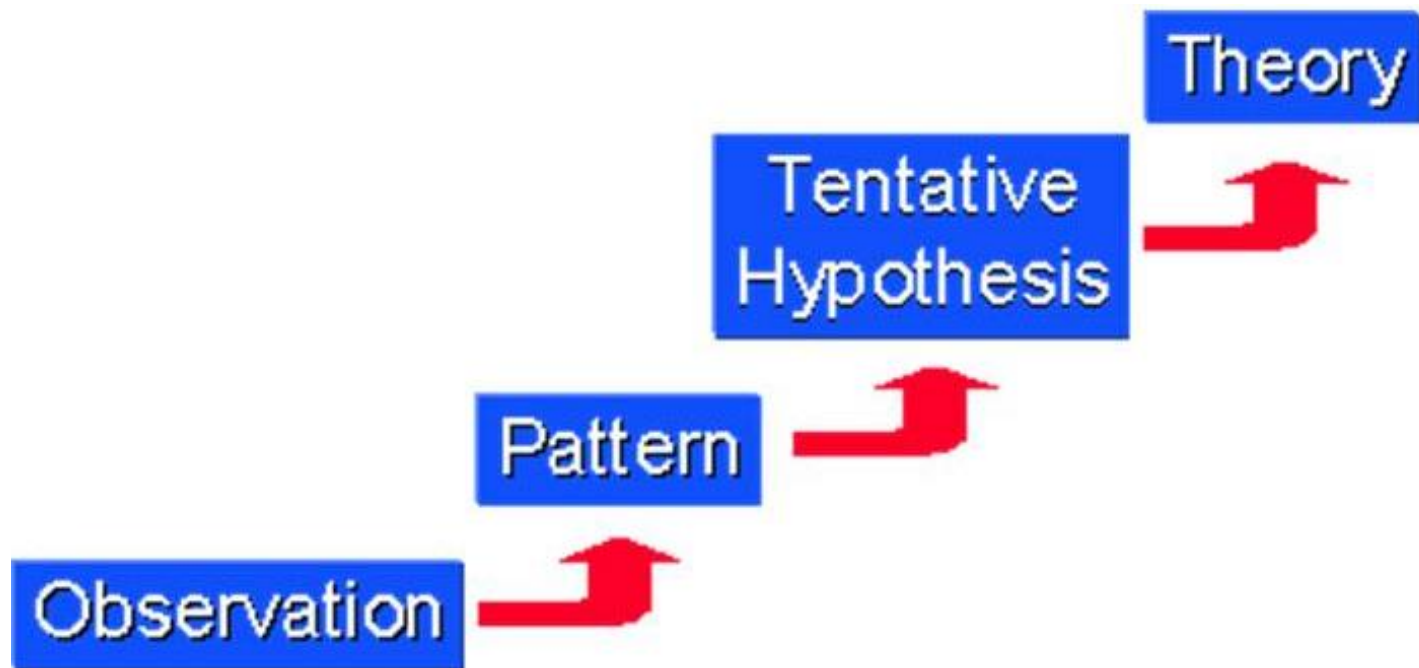
4. เกิดจากความอยากรู้อยากเห็น เช่น เซอร์ ไอแซ็ค นิวตัน อยากรู่ว่าทำไมลูกแอปเปิลจึงตกลงมายังพื้นดิน ไม่ตกออกไปสู่ท้องฟ้า

ปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังความเชื่อแตกต่างเป็น 2 สาขา
กล่าวคือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ให้ความสำคัญ
กับข้อมูลเชิงประจักษ์และการรับรู้โดยประสาทสัมผัส และ
สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญแก่
พฤติกรรมมนุษย์และคุณค่า อารมณ์ และนามธรรมอื่น ๆ เช่น
ความดี ความงาม ความเป็นรูปธรรมจะสูงในสาขาวิทยาศาสตร์
ลดลงในสาขาสังคมศาสตร์ และน้อยมากยิ่งขึ้นในสาขามนุษย์
ศาสตร์ ในพัฒนาการข้างต้นจึงเกิดแนวความเชื่อ 2 กระแส คือ
แนวคิดปฏิฐานนิยม (Positivism) และแนวคิดปรากฏการณ์นิยม
(Phenomenology)

แนวคิดปฏิฐานนิยม เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานแบบวิทยาศาสตร์ มีรากฐานอยู่บนข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถรับรู้ได้ด้วย หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัส เป็นสิ่งที่ เป็นจริงและเป็นความรู้ที่ ยอมรับได้ เมื่อนำแนวคิดปฏิฐานนิยมมาใช้ในสาขาสังคมศาสตร์ ก็จะเป็นวิธีการแสวงหาความรู้จากข้อมูลเชิงประจักษ์หรือจากพฤติกรรมที่ปรากฏ เป็นข้อมูลที่แจ่มชัดได้หรือวัดได้(Postivism-Deductive-ปริมาณ)

แนวคิดปรากฏการณ์นิยม มีแนวคิดว่าความรู้ที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอด มาจากผู้อื่นและจากสังคมนั้น อาจผิดพลาด ควรศึกษาด้วยตัวเอง และสร้างระบบความรู้ที่เป็นส่วนตัวขึ้นมาจากระบบความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ซึ่งปรากฏการณ์นิยมจะให้ความสำคัญแก่ข้อมูลที่เป็นความรู้สึคนึกคิด และคุณค่าของมนุษย์ (Phenominology-Inductive-คุณภาพ)

ความคลาดเคลื่อนของความรู้ อาจเกิดจากสาเหตุหลัก คือ ตัวบุคคลผู้หาความรู้และข้อมูล ดังนั้นวิธีการวิจัยที่กล่าวมาใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ก็เป็นวิธีการที่ต้องมีการพิสูจน์ระบบความคิดที่รอบคอบได้ในจุดเริ่มต้นด้วยข้อมูลหรือหลักฐานแล้วจึงสรุป ซึ่งเป็นการให้เหตุผลแบบอนุมานควบคู่กับการใช้ เหตุผลแบบอุปมาน โดยมีการจัดระบบและแบบแผนการศึกษาไว้อย่างชัดเจนดังนี้

1. การใช้เหตุผลแบบอนุมาน ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา

1.2 การตั้งสมมุติฐานการวิจัย

2. การเชื่อมโยงการใช้เหตุผลแบบอนุมานเข้ากับการใช้เหตุผลแบบอุปมาน ประกอบด้วย

2.1 การวางแผนการดำเนินการ

2.2 การออกแบบวิธีการศึกษา

3. การใช้เหตุผลแบบอุปมาน ประกอบด้วย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานเพื่อยืนยันสมมุติฐานที่วางไว้

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4. สรุปผลการศึกษา

จรรยาบรรณนักวิจัย

นักวิจัย หมายถึง ผู้ที่ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อตอบประเด็นที่สงสัย โดยมีระเบียบวิธีอันเป็นที่ยอมรับในแต่ละศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมทั้งแนวคิด มโนทัศน์ และวิธีการที่ใช้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

จรรยาบรรณ หมายถึง หลักความประพฤติอันเหมาะสมแสดงถึงคุณธรรม และ จริยธรรมในการประกอบอาชีพ ที่กลุ่มบุคคลแต่ละสาขาวิชาชีพประมวลขึ้นไว้เป็นหลัก เพื่อให้สมาชิกในสาขาวิชาชีพนั้นๆ ฝักถือปฏิบัติ เพื่อรักษาชื่อเสียง และส่งเสริมเกียรติคุณของสาขาวิชาชีพของตน

จรรยาบรรณนักวิจัย หมายถึง หลักเกณฑ์ควรประพฤติปฏิบัติของนักวิจัยทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสมตลอดจนประสพมาตรฐานของการศึกษาค้นคว้า ให้เป็นไปอย่างสมศักดิ์ศรีและเกียรติภูมินักวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)

จรรยาบรรณนักวิจัย มี 9 ข้อดังนี้

1. นักวิจัยต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ
2. นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำวิจัย ตามข้อตกลงที่ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัยและต่อหน่วยงานที่ต้นสังกัด
3. นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย
4. นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต
5. นักวิจัยต้องเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย
6. นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด โดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย
7. นักวิจัยพึงนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ
8. นักวิจัยพึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น
9. นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ

สรุป

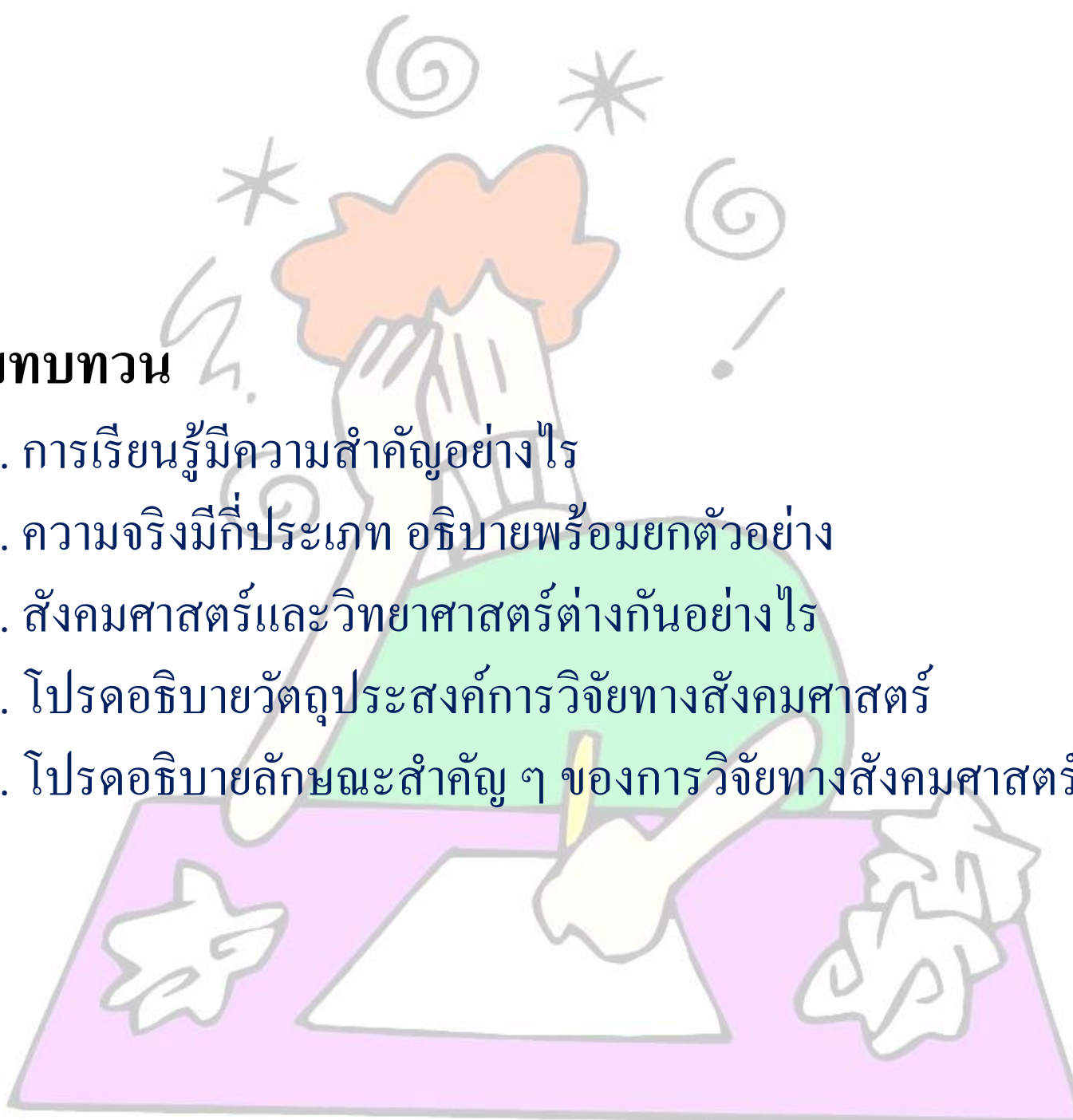
มนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถฝึกและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา การเรียนรู้อาจเกิดจากตนเอง ที่ได้รับการถ่ายทอด เกิดจากประสบการณ์ตรงหรือเกิดขึ้นภายใน สิ่งที่มีระดับความจริงแตกต่างกันหลายประเภท คือ fact truth และ reality

การแบ่งศาสตร์อาจจัดเป็น 2 ข้อ คือ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีแบบแผนของรายละเอียดที่แตกต่างกัน ส่วนผู้ให้การวิจัยทางสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์แตกต่างกันด้วยสังคมศาสตร์แสดงมุ่งศึกษา

โดยมุ่งหรือเน้นหนักที่สังคม อันได้แก่ การดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นสังคม ความแตกต่างระหว่างวิทยาศาสตร์กับสังคมศาสตร์ในแง่ที่ชัดเจน ได้แก่ ระดับความสามารถของการกำหนดและควบคุมความแปรปรวนต่าง ๆ ภายใต้สภาพการดำเนินงานวิจัย คือ สาขาวิทยาศาสตร์สามารถกำหนดและ ควบคุมความแตกต่างในปัจจุบันที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อผลการค้นคว้าได้มากกว่าสาขาสังคมศาสตร์

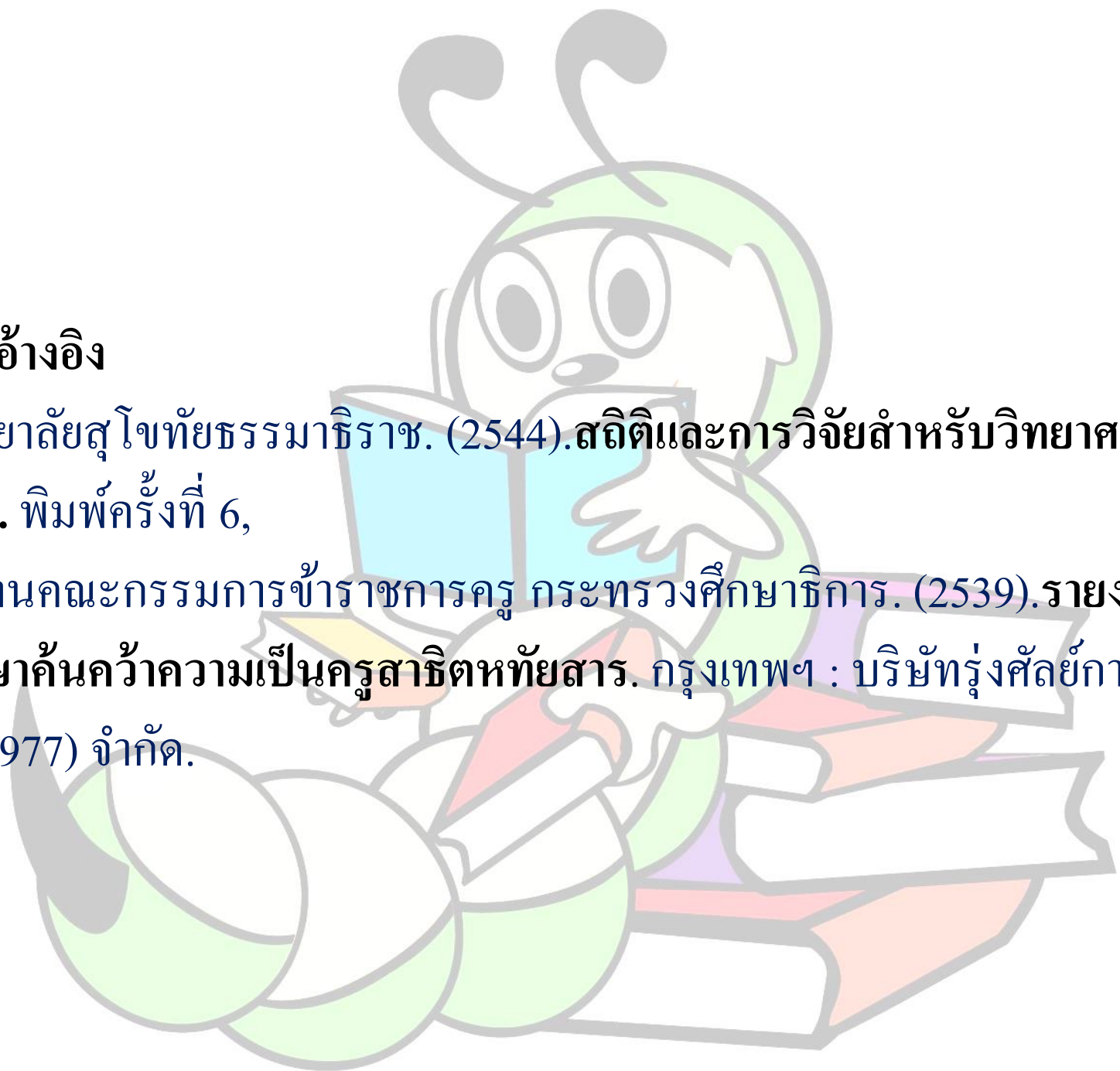
คำถามทบทวน

1. การเรียนรู้มีความสำคัญอย่างไร
2. ความจริงมีกี่ประเภท อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
3. สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่างกันอย่างไร
4. โปรดอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยทางสังคมศาสตร์
5. โปรดอธิบายลักษณะสำคัญ ๆ ของการวิจัยทางสังคมศาสตร์พอสังเขป

เอกสารอ้างอิง

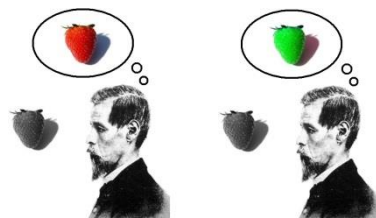
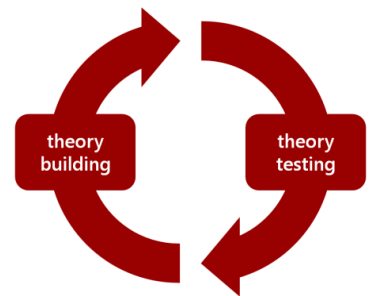
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). **สถิติและการวิจัยสำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). **รายงานการศึกษาค้นคว้าความเป็นครูสาธิตหทัยसार**. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งสัจฉัยการพิมพ์ (1977) จำกัด.

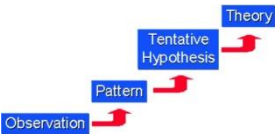
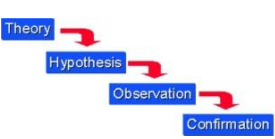
ที่มาของภาพ

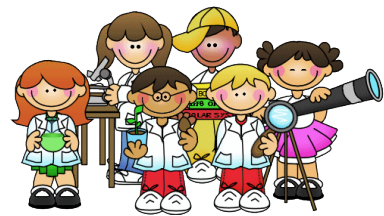
- <http://play.kapook.com/photo/show-84609>
- <http://www.oknation.net/blog/surasakc/2010/05/18/entry-1>
- <http://nattapat468371.blogspot.com/2013/02/blog-post.html>
- <https://www.youtube.com/watch?v=E2Kc6dgtTa8>
- <https://spyyuttana.wordpress.com/>

- <http://www.patmarketgroup.com/classifieds.asp?id=127>
- <https://philosophy.boisestate.edu/faculty/>
- <http://statintquant.net/siq/siqse5.html>
- <https://scmresearch.org/2012/06/>
- <http://criticalscience.com/consciousness-meditation-phenomenology-neuroscience.html>

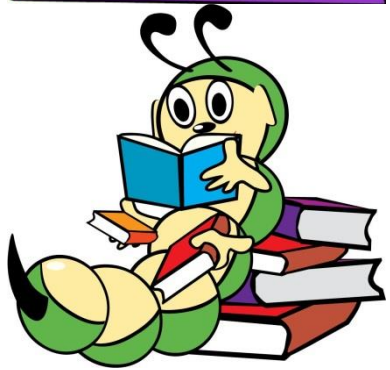
- <http://jerina-brandconsciousworld.blogspot.com/2012/03/inductive-or-deductive-type-of-research.html>
- <http://www.meditationguide.org/thai/index4.html>
- <http://www.meditationguide.org/thai/index4.html>
- <http://jerina-brandconsciousworld.blogspot.com/2012/03/inductive-or-deductive-type-of-research.html>

- <http://www.st-lukes.manchester.sch.uk/Class+Pages/Year+2>
- <http://goodreason.fi/2015/11/>
- <http://sbutzin11.wikis.birmingham.k12.mi.us/Science>
- http://proxy.flss.edu.hk/~science/06/study_notes/1/lseb1_e.html

- <http://baitihomes.biz/reading-homework-clipart/>

- <http://clipartfreefor.com/cliparts/files/science-student-clipart-aceGrjrc4.jpeg>